

Парламентська республіка - це такий різновид республіканської форми правління, при якому провідна роль у здійсненні вищої державної влади і формування її органів належить парламенту як вищому органу представницької і законодавчої влади. Президент при такій формі правління найчастіше обирається самим парламентом або дещо більш широким зборами, включає ще і представників суб'єктів федерації та ін. Але навіть в тих випадках, коли в таких республіках президент обирається не парламентом, а безпосередньо народом, його повноваження виявляються досить обмеженими, а реальна виконавча влада здійснюється урядом.[1, с.109]

Отже, в світі не існує абсолютно ідеальних республік, кожна відображає своєрідність тієї країни, в якій вона діє. Така різноманітність республік – є результатом конкретного історичного розвитку країн, співвідношенням політичних сил у період докорінних соціальних перетворень. Між собою вони різняться структурою вищих органів державної влади, порядком їх утворення і розподілом компетенції між ними. Різна організація правління дає можливість усвідомити, як створюються вищі органи держави і яка їх будова, який принцип лежить в основі взаємодії між державними органами, як будуються взаємини між верховною владою і населенням країни, в якій мірі організація вищих органів держави дозволяє забезпечити права і свободи громадян.

Список використаних джерел:

1. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. — Харків: Право, 2009. — 584 с.
2. Республіка [Електронний ресурс] / Wikipedia– Режим доступу до ресурсу: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Республіка>
3. Форма державного правління [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Форма_державного_правління
4. Президентська республіка — Різновид республіканської форми правління [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://referat-ok.com.ua/pravo/prezidentska-respublika-riznovid-respublikanskoji-formi-pravlinnya>.
5. Конституційне право зарубіжних країн [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://bookss.co.ua/book_konstitucijne-pravo-zarubizhnih-kran_796/4_tema-4-forma-derzhavi-v-zarubizhnih-kranah

Здобувач кафедри теорії держави і права НАВС

Козак Юлія-Михайлина Романівна

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ДУМКИ МИСЛИТЕЛІВ НОВОГО ЧАСУ (XVIII СТ. –XIX СТ.) ЩОДО ОСМИСЛЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ ЛЕГІТИМАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Дослідженню поняття легітиматії державної влади приділялась увага у різні часи в багатьох наукових сферах, проте у даній статті привертається увага щодо державно-правових думок мислителів Європи у добу Нового Часу.

У працях науковців кінця XVIII — першої половини XIX ст. інститут легітиматії осмислювався через природні права людини. Адже основним напрямом думок даного періоду вважається концепція природних прав людини, що дістала подальшого розвитку, адже природне право набуває ознак справедливості щодо функціонування влади і взаємовідносин із суспільством. Вважається, що саме ідея природного права лягла в основу правової теорії легітимності.

Якщо в правовій думці Німеччини така теорія сформувалася в межах класичної теорії правової держави і завдячує цьому таким визначним вченим, як: М. Вебер, В. Гумбольдт, І. Кант, Р. Моль, Г. Єллінек, то в працях французьких дослідників цього питання — Б. Констан, Ф. Гізо, — вона розглядалася через феномен громадянського суспільства, яке є безпосереднім джерелом «соціальної влади». Саме німецькі та французькі вчені, які також знайшли своїх прихильників серед українських та російських юристів наприкінці XIX ст.,

заклали основи правової теорії легітимності державної влади, зосередивши свої наукові дослідження навколо таких питань, як: сутність державної влади, її зв'язок з правом, критерії правомірності влади, цілі правової держави, її відносини з громадянським суспільством [1, с.73].

Вперше в правовому та політичному лексиконі поняття «легітимність» з'явилося на початку XIX ст. у Франції («*legitimite*») і виражало намір відновити владу монарха як єдинозаконну, тобто означало «законний». Лише в працях Б. Констана та Ф. Гізо воно набуває значення наближеного до сучасного розуміння. Французькі мислителі, говорячи про «легітимну владу», розуміють справедливе державне правління, яке не суперечить природним правам людини (Б. Констан), в основі якого лежить «вищий Розум» (Ф. Гізо), і яке вимагає свого морального виправдання у суспільстві [1, с.74].

У німецькій державно-правовій науці поняття «легітимність» у цей період не вживалося, вперше його застосував Г. Єллінек та М. Вебер. До цього часу у творах німецьких учених, зокрема ліберально правового напрямку — І. Канта, В. Гумбольдта, Р. Моля, — вживається поняття «правомірність» (*rechtmabigkeit*) влади, яке за смисловим навантаженням було тотожне легітимності. Правомірною є влада, яка у своїх діях керується ідеєю права і функціонує виключно в межах права. Правомірність не зводиться до діяльності влади, яка опирається в своїх діях виключно на позитивне законодавство. Правомірність вказує на сутнісний (природно правовий) зміст влади, яка потребує свого морального виправдання в суспільстві. Саме така влада становить основу правової держави [1, с.74].

І. Кант гостро критикував зовнішній примус становлення влади, називаючи його крихким та недовготривалим. Мислитель прямо заявляє про те, що суспільна угода є “всього лише ідея розуму”, що підкреслює її нормативний характер легітимного законодавства як основи державно-правового устрою, й протистойть розумінню історичного характеру суспільного договору як емпіричного феномену. Тим самим суспільна угода виступає як принцип, легітимуючий державу та завдаючий нормативно-критичний масштаб для суджень про правовий характер й межі публічної влади [2].

І. Кант є одним із перших, хто запропонував саме правову модель легітимності державної влади. І. Кант не вживає термін «легітимність влади», але питання правомірності (легітимності) влади впливає із усієї його концепції права та держави ключовим пунктом політичного вчення І. Канта є питання про те, яка ціль держави і яке її ставлення до природи людини та її потреб. Цю відповідь ми знаходимо в праці мислителя «Метафізичні начала вчення про право» і зміст її зводиться до того, що ціль держави — торжество права. До цього закликає людину розум при посередництві категоричного імперативу. Державна влада повинна керуватися правом, якщо не хоче втратити довіру громадян, а отже, свою легітимність. Німецький мислитель визначає державу як об'єднання багатьох людей, підпорядкованих правовим законам [3, с.233].

Отже, І. Кант описує особливі гуманістичні ідеї природного права та описує людину як вільну особистість, пропагуючи ідею автономії волі. Свобода особистості становить основу загальнолюдських цінностей, можна запевнити, що І. Кант говорив про правову особистість, а воля кожної особистості, а в сукупності – народу, це одна із основних умов становлення легітимної влади або її делегітимації.

Німецький вчений В. Гумбольдт є типовим представником ліберальноправової концепції «мінімальної держави», яка наділена лише однією функцією забезпечення безпеки громадян (всередині держави — це функція забезпечення правопорядку). Під безпекою філософ розуміє: а) захищеність від дій, які посягають на те чи інше право (незалежно від того, хто чи що є суб'єктом посягання); б) захищеність від дій, наслідки яких можуть посягати на права і свободи громадян. Тобто питання безпеки безпосередньо стосується невід'ємних прав людини. Лише за умови, коли дії або свободи одних ставлять під загрозу чи заперечують права інших, держава повинна втручатися у сферу громадянської свободи. За всіх інших умов намагання державної влади обмежити свободу громадян суперечить праву і дії такої влади є неправомірними (нелегітимними) [4, с.102 – 103]. Однак навіть і в цьому

разі діяльність держави повинна мати правовий характер, тобто будь-яке обмеження свободи чи встановлення покарання можливе лише на основі правового закону.

Наступним німецьким соціологом, якому належить заслуга введення теми легітимності / легітимації в галузьвивчення філософії, соціології, юридичної та політичної науки є М. Вебер. Він виділяє три «чистих типи» легітимності, яка, відповідно, визначається: або вірою у «законність» («legality») нормативних правил і права на їх основі отримувати та здійснювати владу (раціонально-легальна легітимність); або вірою у святість незапам'ятних традицій, що визначають статус володаря (традиційна легітимність); або повною особистісною відданістю та довірою на основі віри у виключний особистий дар, харизму політичного лідера (харизматична легітимність) [5, с.327-328]. Легітимність або виправданість і значимість держави (відносин панування і підпорядкування) в першу чергу виступає у М. Вебера як виправданість і визнання осіб, які претендують на панування, на авторитет, на право здійснення влади, на керівництво державою, і залежить від чинників, що забезпечують установку на підпорядкування людської поведінки таких осіб [5, с.134].

Отже, аналізуючи правові погляди мислителів європейської політико-правової думки кінця XVIII ст. — першої половини XIX ст. можна констатувати, що підходи до розуміння легітимаційних процесів державної влади осмислювались через природні права людини та ознаки справедливості щодо функціонування влади у часи Просвітництва, та дозволили сформувати підґрунтя для комплексного дослідження зазначеної проблематики у XX ст. - XXI ст.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук В. Б. Легітимність державної влади: теоретико-правові аспекти : дис. докт. юр. наук : 12.00.01 / Віталій Богданович Ковальчук – Острог, 2011. – 447с.
2. Нечипоренко В. О. Філософсько-правовий аналіз легітимації правової держави: Дис... канд. філос. наук: 12.00.12 / НАН України; Центр гуманітарної освіти. — К., 2003. — 176с.
3. Кант И. Метафизические начала учения о права / И.Кант // Метафизиканправов в двухчастях. 1797. – М.: Мысль, 1965. – С.109-304.
4. Гумбольдт В. О пределахгосударственнойдеятельности / В.Гумбольдт. – М.:Социум; Три квадрата, 2003. – 200с.
5. Weber M. TheTheoryofSocialandEconomicOrganization [Text] / M. Weber. — N.Y.: TheFreePress; London: Collier – MacmillanLimited, 1968. — 436 p.
6. Высоцкий А.Ю. Проблема легитимацииполитики в концепции Макса Вебера // Грани.- Д., 2003.- № 6.- С.132-136.

Директор юридичної фірми «Касьяненко і партнери» здобувач наукового ступеня доктора філософії кафедри цивільного права і процесу

Коломієць Карина Вікторівна

ДОГОВІР ФАКТОРИНГУ ЯК ПІДСТАВА ЗМІНИ КРЕДИТОРА У ЗОБОВ'ЯЗАННІ

Платіжна криза, що є гострою проблемою на сьогоднішній день в нашій державі, зумовила зростаючий інтерес до факторингової діяльності, оскільки договір факторингу є одним із механізмів прискорення руху вільного капіталу та зводить небезпеку для кредитора до мінімуму, щодо не сплати, або не своєчасної сплати заборгованості [1, с. 3-5]. Саме факторинг утворює можливість перетворення продажу з відстроченням платежу в продаж з миттєвим погашенням заборгованості, що є найбільш ефективною формою задоволення матеріальних потреб як банків, фінансових установ, так і підприємств, які потребують коштів для нормалізації своєї роботи [2, с. 166-171].

Актуальність теми підкреслюється законодавчими суперечностями в податковому та фінансовому регулюванні факторингу, що існують на сьогоднішній день в українському